ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 21ης Ιανουαρίου 1998

όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορήγησαν οι Κάτω Χώρες για την κατασκευή εργοστασίου υπεροξειδίου του υδρογόνου στο Delfzijl

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(1998) 232]

(Το κείμενο στην ολλανδική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(98/384/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 93 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62, παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις διατάξεις των προαναφερθέντων άρθρων,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I

Καταγγελία που έλαβε η Επιτροπή επέστησε την προσοχή της στην κατασκευή εργοστασίου υπεροξειδίου του υδρογόνου στην πόλη Delfzijl των Κάτω Χωρών.

Η εταιρεία FMC Industrial Chemicals (Netherlands) BV, στο εξής «FMC», θυγατρική της αμερικανικής εταιρείας «FMC Corp.» υπέβαλε στις αρχές των Κάτω Χωρών αίτηση για χορήγηση ενίσχυσης με σκοπό τη δημιουργία εργοστασίου παραγωγής υδροξειδίου του υδρογόνου στην πόλη Delfzijl της επαρχίας Groningen. Η παραγωγή θα άρχιζε στο τέλος του 1995 και θα προοριζόταν για τη Βόρεια Ευρώπη. Το ποσό της επένδυσης θα ανερχόταν σε 115 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια και η παραγωγική ικανότητα του εργοστασίου σε 35 000 τόνους ετησίως.

Το σχέδιο της FMC θεωρήθηκε ότι παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικονομική ανάπτυξη της επαρχίας Groningen, και κυρίως της πόλης Delfzijl, λόγω της δύσκολης κατάστασης της τοπικής οικονομίας και του γεγονότος ότι επρόκειτο για την πρώτη μετά το 1986 εγκατάσταση μιας σημαντικής εταιρείας στην περιοχή. Για το λόγο αυτό, οι ολλανδικές αρχές αποδέχθηκαν το αίτημα της εταιρείας και χορήγησαν επιδότηση ύψους 25 % του επιλέξιμου κόστους. Η ενίσχυση χορηγήθηκε δυνάμει του ολλανδικού καθεστώτος «Besluit subsidies regionale investeringsprojecten» (IPR) το οποίο είχε ήδη εγκρίνει η Επιτροπή [1]. Η χορηγηθείσα ενίσχυση ανήλθε στο ποσό των 28,75 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 1996 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2 της συνθήκης όσον αφορά τα συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης. Οι ολλανδικές αρχές ενημερώθηκαν σχετικά με επιστολή της 3ης Οκτωβρίου 1996 [2]. Με επιστολή της 21ης Οκτωβρίου 1996 οι ολλανδικές αρχές ζήτησαν από την Επιτροπή να παρατείνει μέχρι τις 15 Ιανουαρίου 1997 την προθεσμία για την υποβολή των παρατηρήσεών τους, αίτημα το οποίο έγινε δεκτό. Οι εν λόγω παρατηρήσεις καθώς και συμπληρωματικές πληροφορίες παρελήφθησαν από την Επιτροπή στις 27 Ιανουαρίου 1997 και στις 28 Φεβρουαρίου 1997 αντίστοιχα.

Η επιστολή με την οποία οι ολλανδικές αρχές ενημερώνονται για την έναρξη της διαδικασίας δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* [3]. Με αφορμή την εν λόγω δημοσίευση, τέσσερις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων ο όμιλος στον οποίο ανήκει ο καταγγέλλων, καθώς και η αποδέκτρια εταιρεία υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή.

Στις 2 Ιουνίου 1997 πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση των αρμόδιων υπηρεσιών της Επιτροπής με την αποδέκτρια εταιρεία, παρόντος του δικηγόρου της.

Με επιστολή της 16ης Ιουνίου 1997 η Επιτροπή έστειλε στις ολλανδικές αρχές τα σχόλια τρίτων που είχε λάβει και μετάφρασή τους στα ολλανδικά. Η Επιτροπή έλαβε τις σχετικές παρατηρήσεις των ολλανδικών αρχών στις 17 Ιουλίου 1997.

[1] Απόφαση της 27ης Δεκεμβρίου 1990 (κρατικές ενισχύσεις N 514/90 — Κάτω Χώρες).
[2] SG(96) D/8632.
[3] ΕΕ C 112 της 10. 4. 1997, σ. 3.

Στις 27 Οκτωβρίου και στις 6 Νοεμβρίου 1997 οι σύμβουλοι της αποδέκτριας εταιρείας απέστειλαν στην Επιτροπή συμπληρωματικές πληροφορίες. Τέλος, στις 4 Νοεμβρίου 1997 η ολλανδική κυβέρνηση διαβίβασε στην Επιτροπή διευκρινιστικά στοιχεία όσον αφορά τον περιβαλλοντικό χαρακτήρα των επενδύσεων που πραγματοποίησε η αποδέκτρια εταιρεία.

II

Η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία για τους ακόλουθους λόγους:

— βάσει της καταγγελίας που υπήρξε το έναυσμα της διαδικασίας, το 1994, όταν οι ολλανδικές αρχές ενέκριναν τη χορήγηση ενίσχυσης για το εργοστάσιο υπεροξειδίου του υδρογόνου, η κατάσταση της σχετικής αγοράς χαρακτηριζόταν από πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα. Ο καταγγέλλων εξέφρασε την έκπληξή του για το γεγονός ότι υπό τις συνθήκες αυτές η συγκεκριμένη εταιρεία έλαβε ενίσχυση για επένδυση που θα είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέας παραγωγικής ικανότητας,

— η ενίσχυση που χορηγήθηκε στην FMC υπερβαίνει την ανώτατη ένταση ενίσχυσης που η Επιτροπή έχει εγκρίνει για το καθεστώς «Besluit subsidies regionale investeringsprojecten» (IPR). Μολονότι το ανώτατο επιτρεπτό όριο της ακαθάριστης επενδυτικής ενίσχυσης ήταν 20 %, οι ολλανδικές αρχές χορήγησαν κάτι περισσότερο από 25 % ακαθάριστα. Επιπλέον, από την προκαταρκτική εξέταση η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η ενίσχυση υπέρ της FMC αποτελείτο από τρία μέρη: την προαναφερθείσα επιδότηση, ένα εξαρτημένο δάνειο και την πώληση οικοπέδου σε τιμή χαμηλότερη της αγοραίας αξίας του. Το συνολικό ποσό της ενίσχυσης ανήλθε σε 29,88 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια. Υπενθυμίζεται ότι η κινηθείσα διαδικασία αφορά αποκλειστικά το μέρος της ενίσχυσης το οποίο υπερβαίνει το ανώτερο επιτρεπτό όριο στο πλαίσιο του καθεστώτος IPR (20 % ακαθάριστα του επιλέξιμου κόστους).

III

Στο πλαίσιο της διαδικασίας οι Κάτω Χώρες προέβαλαν τα ακόλουθα επιχειρήματα:

— Όσον αφορά την αγορά υπεροξειδίου του υδρογόνου, οι ολλανδικές αρχές κατέθεσαν ανάλυση η οποία είναι λεπτομερέστερη από τη μελέτη που συνέταξε, κατόπιν εντολής τους, η Chem Systems, μια ανεξάρτητη εταιρεία συμβούλων στο χημικό τομέα, και τα άλλα στοιχεία που κατέθεσαν στην Επιτροπή και τις σχετικές διευκρινίσεις που παρείχαν κατά την έναρξη της διαδικασίας.

  Από τις εν λόγω μελέτες προκύπτει ότι εάν το πραγματικό ποσοστό χρησιμοποίησης σε σχέση με το θεωρητικό, είναι της τάξης του 90 %, για το έτος 2000 αναμένεται ουσιαστικά η πλήρης χρησιμοποίηση της πραγματικής παραγωγικής ικανότητας. Ένα πραγματικό ποσοστό χρησιμοποίησης της τάξης του 90 % θεωρείται στον τομέα ως το ανώτατο επίπεδο παραγωγής το οποίο μπορεί εύλογα να επιτευχθεί σε μακροπρόθεσμη βάση, κυρίως από άποψη περιβάλλοντος. Υπέρ αυτής της άποψης συνηγορούν και τα στοιχεία που προσκόμισε ο καταγγέλλων, εφόσον ληφθεί υπόψη το πραγματικό ποσοστό χρησιμοποίησης. Στο παρόν στάδιο, η διαφορά μερικών ποσοστιαίων μονάδων μεταξύ της πραγματικής παραγωγικής ικανότητας και της ζήτησης πρέπει να θεωρηθεί ως απαραίτητη για την αντιμετώπιση των διακυμάνσεων της αγοράς.

  Από τις εν λόγω μελέτες προκύπτει επιπλέον ότι το 1993 αναμενόταν αύξηση της αγοράς κατά 6,3 % ετησίως για την περίοδο 1991-2000. Λόγω των προβλέψεων αυτών, και άλλοι παραγωγοί εκτός της FMC ανακοίνωσαν κατά την ίδια περίοδο ότι θα επεκτείνουν την παραγωγική τους ικανότητα: το 1993 η Aussimont και το 1995 η Oxysynthèse, η EKA και η Kemira.

— Η ακαθάριστη επένδυση ανήλθε όπως αναμενόταν σε 115 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια και πραγματοποιήθηκε σχεδόν κατά 100 %. Σύμφωνα με το καθεστώς IPR, για 2 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια του ποσού αυτού δεν μπορεί να χορηγηθεί ενίσχυση, διότι, ειδάλλως, η ενίσχυση θα ανερχόταν σε 28,25 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια. Για μια ακαθάριστη επένδυση ύψους 115 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών το εν λόγω ποσό αντιστοιχεί σε ποσοστό ενίσχυσης 24,57 %.

  Ο οργανισμός NV Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij, στο εξής «NOM», χορήγησε δάνειο ύψους 12,5 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών με επιτόκιο 5,92 %, ιδίως διότι η FMC εγγυήθηκε για το δάνειο κατά 100 %. Εξάλλου, η FMC, λόγω των επιφυλάξεων της Επιτροπής και της δυνατότητας να εξασφαλίσει καλύτερο επιτόκιο από μια ολλανδική τράπεζα, αποπλήρωσε το δάνειο το Μάρτιο του 1997 πριν τη λήξη της προθεσμίας του.

  Όσον αφορά την πώληση του οικοπέδου, οι ολλανδικές αρχές διαπιστώνουν ότι η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη το προηγούμενο της απόφασής της στην υπόθεση Ενισχύσεις Fresenius AG C36/92 (ex NN 108/92) [1], διότι κατά την άποψή της δεν έχει αποδειχθεί ότι το εν λόγω οικόπεδο είχε διατεθεί προς πώληση για μεγάλο χρονικό διάστημα και ότι η μείωση της αξίας του δεν οφειλόταν σε έλλειψη αγοραστών, αλλά στη χρήση του κατά τη διάρκεια των τελευταίων αυτών ετών. (Στην προκειμένη υπόθεση η Επιτροπή έκρινε ότι, παρά το γεγονός ότι η καταβληθείσα τιμή ήταν κατά 10 % χαμηλότερη από την αγοραία αξία που υπολογίστηκε από τους εμπειρογνώμονες, η ενδιαφερόμενη κοινότητα επί σειρά ετών προσπάθησε να πωλήσει το οικόπεδο είτε η ίδια απευθείας είτε με τη βοήθεια μεσαζόντων, χωρίς ωστόσο αποτέλεσμα. Η Επιτροπή κατέληξε για το λόγο αυτό στο συμπέρασμα ότι οι προσπάθειες για την πώληση του οικοπέδου ισοδυναμούν με ανοικτή και άνευ όρων διαδικασία και ότι κατά συνέπεια η καταβληθείσα τιμή συμφωνεί με την αγοραία αξία.)

  Οι αρμόδιες αρχές παρατήρησαν επίσης ότι το οικόπεδο κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990 προσφέρθηκε σε ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις τουλάχιστον στην τιμή κόστους. Το αποτέλεσμα ήταν ότι κανένας επενδυτής δεν εγκαταστάθηκε στη συγκεκριμένη περιοχή, κυρίως λόγω της τιμής. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, αποφασίστηκε το 1992 να καθορισθεί η τιμή του οικοπέδου βάσει της αγοραίας αξίας και όχι βάσει της τιμής κόστους.

[1] ΕΕ C 21 της 25. 1. 1994, σ. 4

Μολονότι η τιμή του καθορίστηκε σε ένα ολλανδικό φιορίνι ανά τετραγωνικό μέτρο ή ακόμη λιγότερο, μόνο η FMC αποφάσισε την αγορά του οικοπέδου. Κατά τα άλλα, η ολλανδική κυβέρνηση σημειώνει ότι οι βελγικές και οι γαλλικές περιφέρειες προσέφεραν οικόπεδα έναντι τιμών οι οποίες είναι ανάλογες με την τιμή που ζήτησε η λιμενική διοίκηση Delfzijl/Eemshavem.

— Σύμφωνα με τις ολλανδικές αρχές το οικόπεδο της FMC στο Delfzijl βρίσκεται κοντά στην περιοχή της Waddenzee, η οποία υπόκειται στο ειδικό καθεστώς της προστατευόμενης φυσικής περιοχής. Εξάλλου, η Waddenzee αποτελεί ζώνη προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών [1], και του άρθρου 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας [2]. Επιπλέον, η περιοχή θεωρείται ως υγρότοπος κατά την έννοια της συνθήκης Ramsar. Οι αρμόδιες ολλανδικές αρχές έχουν θεσπίσει κανονιστικές διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες στην εν λόγω περιοχή επιτρέπονται μόνο οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες δεν θίγουν το καθεστώς της προστατευόμενης περιοχής.

Για το λόγο αυτό, η FMC έλαβε μια σειρά από μέτρα για το περιβάλλον· μεγάλο μέρος των επενδύσεων, συγκεκριμένα 62,92 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια, πρέπει να θεωρηθεί ως επένδυση αυτού του είδους. Συνεπώς, πρέπει να εξετασθεί σε ποιό βαθμό οι προαναφερθείσες επενδύσεις είναι «υπέρ το δέον». Το έργο αυτό ανατέθηκε σε σύμβουλο, ο οποίος έκρινε ότι «υπέρ το δέον» σημαίνει: άνω του ελάχιστου επιπέδου που απαιτείται στα άλλα κράτη μέλη, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινοτικές οδηγίες. Ο «υπέρ το δέον» χαρακτήρας μιας επένδυσης διαπιστώνεται εάν αυτή συγκριθεί με τα συνήθη μέτρα που λαμβάνονται στον τομέα του περιβάλλοντος και το γενικά αποδεκτό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας.

Οι επενδύσεις και τα μέτρα με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος προσδιορίζονται με βάση τις αιτήσεις για τη χορήγηση άδειας που υπέβαλε η FMC στο πλαίσιο διαφόρων νομικών καθεστώτων που ισχύουν στις Κάτω Χώρες όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος (νόμος για τη διαχείριση του περιβάλλοντος, νόμος για τον καθαρισμό των υδάτων επιφανείας και οι κοινοτικές και επαρχιακές άδειες που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των εν λόγω νόμων). Βάσει των συγκεκριμένων εγγράφων ο σύμβουλος επέλεξε τα μέτρα και τις προσπάθειες που είχαν ως αποκλειστικό στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και κατά τα φαινόμενα δεν ήταν «υπέρ το δέον».

Ο σύμβουλος διαπίστωσε ότι ορισμένες επενδύσεις, των οποίων το ποσό κυμαινόταν μεταξύ των 12 και 21 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών, ήταν καθ' ολοκληρία ή εν μέρει «υπέρ το δέον». Ορισμένες από τις εν λόγω επενδύσεις περιγράφονται ως «υπέρ το δέον για τα τοπικά δεδομένα», δηλαδή όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν λόγω της ευπάθειας του τοπικού περιβάλλοντος. Οι εν λόγω επενδύσεις υπολογίζονται μεταξύ 1,4 και 2,65 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών. Η ολλανδική κυβέρνηση θεωρεί ότι σε μια ανάλογη κατάσταση η χορήγηση πρόσθετης ενίσχυσης πρέπει να εγκριθεί.

IV

Στο πλαίσιο της διαδικασίας η Επιτροπή έλαβε τις απόψεις 4 επιχειρήσεων και μιας ένωσης επιχειρήσεων του τομέα. Στις εν λόγω απόψεις συγκαταλέγονται οι παρατηρήσεις του ομίλου στον οποίο ανήκει ο καταγγέλλων καθώς και οι παρατηρήσεις της αποδέκτριας εταιρείας.

Οι τέσσερεις πρώτοι ενδιαφερόμενοι διαβίβασαν στην Επιτροπή στοιχεία σχετικά με την περίοδο 1994-1996, καθώς και εκτιμήσεις για την περίοδο 1997-2000, που αφορούν τη ζήτηση και την παραγωγική ικανότητα για το υπεροξείδιο του υδρογόνου. Από την εξέταση των εν λόγω αριθμητικών στοιχείων, ορισμένα εκ των οποίων είναι εμπιστευτικού χαρακτήρα, προέκυψε ότι η ευρωπαϊκή ζήτηση είναι χαμηλότερη της εγκατεστημένης παραγωγικής ικανότητας, ακόμη και αν χρησιμοποιηθεί η πραγματική ικανότητα (90 % της θεωρητικής ικανότητας, όπως αναφέρθηκε από την Chem Systems). Σύμφωνα με τους εν λόγω τέσσερις ενδιαφερόμενους, το ποσοστό χρησιμοποίησης είναι το ακόλουθο, χωρίς να υπολογισθούν οι εξαγωγές (περίπου 10 % της ευρωπαϊκής ζήτησης):

(%)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
α)	84,05	85,47	76,90	74,43	75,45	79,79	84,55
β)	77,88	82,72	72,78				77,78
γ)	82,26	80,38	74,52	73,12	75,12	78,25	81,48
δ)	81,94	83,98	76,61	73,35	74,12		80,62

Οι παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

— Σύμφωνα με τον όμιλο στον οποίο ανήκει ο καταγγέλλων, οι προβλέψεις για το 1994, σύμφωνα με τις οποίες η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας επί σειρά ετών θα ήταν μεγαλύτερη από την αύξηση της ζήτησης, με αποτέλεσμα να διατηρηθεί η κατάσταση πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, επαληθεύτηκαν.

— Σύμφωνα με τον ίδιο ενδιαφερόμενο, που βασίζεται στις εμπειρίες του των τελευταίων ετών, το παγκόσμιο ποσοστό χρησιμοποίησης (δεν υφίσταται άλλος στη Δυτική Ευρώπη) θα ανέλθει σε 95 %, ποσοστό που μπορεί να επιτευχθεί μακροπρόθεσμα. Η ζήτηση πρέπει να συγκριθεί με το εν λόγω επίπεδο. Κανένας από τους υπόλοιπους ενδιαφερόμενους δεν εξέφρασε επιφυλάξεις όσον αφορά το ποσοστό χρησιμοποίησης που η Chem Systems υπολόγισε σε 90 %.

[1] ΕΕ L 103 της 25. 4. 1979, σ. 1.
[2] ΕΕ L 206 της 22. 7. 1992, σ. 7.

— Πάντως, σύμφωνα με το συγκεκριμένο όμιλο, η στασιμότητα της αγοράς υπεροξειδίου του υδρογόνου οφείλεται στο γεγονός ότι η διαδικασία αντικατάστασης του χλωρίου από το εν λόγω προϊόν, το οποίο είναι λιγότερο ρυπογόνο, για τη λεύκανση του χαρτιού, τελείωσε στη Δυτική Ευρώπη το 1994, ενώ στο παρελθόν είχε στηρίξει ειδικά την ανάπτυξη της αγοράς.

— Ένας άλλος ενδιαφερόμενος θεωρεί ότι η πίεση των οργανώσεων προστασίας του περιβάλλοντος για την αντικατάσταση του χλωρίου από το υπεροξείδιο του υδρογόνου στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ήταν ιδιαίτερα ισχυρή. Η εν λόγω πίεση έχει μειωθεί σημαντικά κατά τα τελευταία έτη. Κατά συνέπεια, η ζήτηση αυξήθηκε με βραδύτερο ρυθμό από ό,τι ανέμενε η πλειονότητα των παραγωγών στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

— Ένας άλλος ενδιαφερόμενος ζήτησε από την Επιτροπή να εξετάσει επισταμένα τις επενδυτικές δαπάνες για το εργοστάσιο στο Delfzijl για να διαπιστώσει εάν στις εν λόγω δαπάνες έχουν προστεθεί οι εσωτερικές δαπάνες της FMC.

— Τέλος, ένας ενδιαφερόμενος επισήμανε στην Επιτροπή ότι και άλλες επιχειρήσεις έχουν κατασκευάσει εγκαταστάσεις για την παραγωγή υπεροξειδίου του υδρογόνου στη Γερμανία. Πρόκειται, για τις εταιρείες Solvay, Aussimont και Oxysynthèse. Φημολογείται ότι οι εν λόγω εταιρείες έλαβαν ενίσχυση.

V

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η FMC υπέβαλε επίσης τις παρατηρήσεις της στην Επιτροπή όσον αφορά την έναρξη της εν λόγω διαδικασίας. Στο βαθμό που διαφέρουν από αυτές των ολλανδικών αρχών, οι παρατηρήσεις της FMC μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

— Όσον αφορά την πώληση του οικοπέδου, η FMC παρατηρεί ότι μια ανοικτή διαδικασία δεν θα είχε νόημα, δεδομένου ότι επί σειρά ετών δεν παρουσιάστηκε κανένας ενδιαφερόμενος αγοραστής. Η FMC είναι της γνώμης ότι ο υπολογισμός της αξίας του οικοπέδου από την υπηρεσία Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς. Η χρησιμοποίηση της εν λόγω υπηρεσίας ήταν επιβεβλημένη βάσει της συμφωνίας που συνήφθη το 1988 μεταξύ των διαφορετικών αρχών που συμμετείχαν στη χρηματοοικονομική αναδιάρθρωση της λιμενικής διοίκησης Delfzijl. Η εταιρεία συνάγει ως εκ τούτου ότι ο καθορισμός της τιμής ενδέχεται να επηρεάστηκε και από άλλους παράγοντες πλην των οικονομικών.

— Η FMC παρατηρεί ότι το δάνειο που χορήγησε ο NOM έχει επιστραφεί πλήρως. Γενικά, η εταιρεία δεν αντιλαμβάνεται με ποιο τρόπο το εν λόγω δάνειο μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης. Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 17ης Μαρτίου 1993 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-72/91 και C-73/91, Sloman Neptune Schiffahrts AG κατά Bodo Ziesemer [1], ένα κρατικό μέτρο αποτελεί ενίσχυση μόνο όταν παρέχει πλεονέκτημα που χορηγείται από το κράτος ή για δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς τους οποίους ορίζει ή ιδρύει το κράτος. Δεδομένου ότι ο λογαριασμός στον οποίο κατατέθηκε το ποσό του δανείου προς την FMC απέφερε στον NOM χαμηλότερο τόκο από αυτόν που ζήτησε από την FMC, δεν τίθεται θέμα πλεονεκτήματος χορηγούμενο από κρατικούς πόρους σύμφωνα με τον ορισμό του Δικαστηρίου.

— Όσον αφορά την εικαζόμενη πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα στην αγορά του υπεροξειδίου του υδρογόνου, κατά την άποψη της FMC πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι μεταξύ της απόφασης για την κατασκευή εργοστασίου και της έναρξης της παραγωγής μεσολαβεί μια περίοδος δεκαοκτώ μηνών. Κατά συνέπεια, μια αναμενόμενη αύξηση της ζήτησης μπορεί να καλυφθεί μόνο με αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής, η οποία όμως πρέπει να αποφασισθεί δεκαοκτώ μήνες νωρίτερα. Άρα στην περίπτωση αυτή πρόκειται για πρόβλεψη που μπορεί εύκολα να επαληθευθεί, δεδομένου ότι η ζήτηση το 1994 ήταν 674 000 τόνοι και το 1992 η πραγματική παραγωγική ικανότητα 646 000 τόνοι [σύμφωνα με στοιχεία του CEFIC, τα οποία κατατέθηκαν κατά την έναρξη της διαδικασίας [2]].

Όταν η FMC αποφάσισε το 1992 να πραγματοποιήσει την επένδυση, προέβλεπε ότι την περίοδο 1992-1995 η ζήτηση θα αυξηθεί περισσότερο από 10 % ετησίως. Επιπλέον, η FMC, υποστηρίζει με στοιχεία ότι η στασιμότητα των πωλήσεων μεταξύ 1995 και 1996 οφειλόταν κυρίως στην πτώση της ζήτησης εκ μέρους της χαρτοβιομηχανίας. Η εν λόγω εξέλιξη ήταν απρόβλεπτη, λαμβάνοντας υπόψη τα ιστορικά δεδομένα και τους αντικειμενικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση.

— Και άλλες εταιρείες έχουν λάβει περιφερειακή ενίσχυση για επενδύσεις στη Γερμανία.

— Εάν η Επιτροπή κρίνει ως ασυμβίβαστη την ενίσχυση που έλαβε η FMC, η απαίτηση επιστροφής της θα ήταν αδικαιολόγητη και όψιμη. Μια τέτοια απαίτηση θα ήταν αντίθετη με την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της FMC. Η εταιρεία ισχυρίζεται ότι φρόντισε ιδιαίτερα να ενημερωθεί σχετικά με τα εφαρμοζόμενα καθεστώτα ενίσχυσης και να βεβαιωθεί ότι έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή. Επιπλέον, η FMC δήλωσε ότι για πρώτη φορά πληροφορήθηκε την ύπαρξη του ορίου του 20 % ακαθάριστα που προβλέπεται από το καθεστώς IPR από την ανακοίνωση της έναρξης της διαδικασίας [3].

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, η FMC, βάσει αφενός των στοιχείων που είχε στη διάθεσή της όταν αποφάσισε να πραγματοποιήσει την επένδυση και αφετέρου των νομικών συμβουλών που έλαβε, μπορούσε να καταλήξει μόνο στο συμπέρασμα ότι η επενδυτική ενίσχυση θα ήταν δυνατόν να χορηγηθεί στο πλαίσιο του καθεστώτος IPR και ότι η Επιτροπή δεν είχε απαγορεύσει τις διατάξεις όσον αφορά τις «περιπτώσεις μείζονος σημασίας», σύμφωνα με τις οποίες οι ολλανδικές αρχές θεωρούν ότι είναι δυνατή η υπέρβαση των εγκεκριμένων ποσών και εντάσεων ενίσχυσης.

[1] Συλλογή 1993, σ. I-887.

[2] ΕΕ C 112 της 10. 4. 1997, σ. 3.

[3] ΕΕ C 112 της 10. 4. 1997, σ. 3.

— Η FMC θεωρεί ότι, εφόσον η ενίσχυση χορηγήθηκε το 1994 και η Επιτροπή το γνωρίζει από το 1995, έχει μεσολαβήσει μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι την παρούσα οριστική απόφαση. Λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της 24ης Νοεμβρίου 1987, στην υπόθεση 223/85, RSV κατά Επιτροπής [1], η FMC είναι της άποψης ότι ο χρόνος που χρειάστηκε η Επιτροπή για να αποφασίσει την επιστροφή της ενίσχυσης, δημιουργεί πρόβλημα.

— Τέλος, οι σύμβουλοι της FMC υποστήριξαν πρόσφατα ότι η Επιτροπή στην απόφασή της 97/542/ΕΚ [2], όσον αφορά ενίσχυση που χορήγησε η Γαλλία για την παραγωγή βιοκαυσίμων (κρατικές ενισχύσεις C 51/94 — Γαλλία) μολονότι διαπίστωσε ότι η εξετάζομενη ενίσχυση ήταν παράνομη και ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, αποφάσισε να μην ζητήσει από τη Γαλλία να ανακτήσει την ενίσχυση. Η FMC είναι της γνώμης ότι και στην περίπτωσή της ισχύουν τα ίδια επιχειρήματα.

VI

Όπως υπενθύμισε η Επιτροπή ήδη κατά την έναρξη της διαδικασίας στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 31ης Ιουνίου 1992 στην υπόθεση C 47/91, Ιταλία κατά Επιτροπής [3], όταν πρόκειται για νέες περιπτώσεις ενίσχυσης στο πλαίσιο ενός ήδη εγκεκριμένου προγράμματος, η Επιτροπή οφείλει να εξετάζει μόνο εάν τηρούνται οι διατάξεις του συγκεκριμένου προγράμματος. Εάν οι εν λόγω όροι πληρούνται, δεν υπάρχει λόγος να εξετάζεται το συμβιβάσιμο των περιπτώσεων ενίσχυσης. Αντίθετα, σε περίπτωση που η Επιτροπή διαπιστώσει ότι οι όροι του σχετικού προγράμματος δεν τηρούνται, πρέπει να προβεί σε διεξοδική εξέταση του συμβιβάσιμου των ενισχύσεων.

Για τους ακόλουθους λόγους η Επιτροπή θεωρεί ότι οι όροι του «Besluit subsidies regionale Investeringsprojecten» (κρατικές ενισχύσεις N 514/90 — Κάτω Χώρες) δεν έχουν τηρηθεί στην προκειμένη περίπτωση. Για το λόγο αυτό απαιτείται διεξοδική εξέταση.

Θέτοντας σε λειτουργία την εγκατάσταση της FMC στο Delfzijl η ολλανδική παραγωγική ικανότητα αυξάνεται από 20 000 σε 55 000 τόνους ετησίως. Το 1994 μεταξύ του 30 και 40 % της ευρωπαϊκής παραγωγής υδροξειδίου του υδρογόνου (βάσει στοιχείων από διάφορες πηγές) αποτέλεσε το αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών. Το μερίδιο των Κάτω Χωρών στο σύνολο αυτό κυμαίνεται μεταξύ του 10 και του 15 %. Από αυτό προκύπτει ότι η ενίσχυση που χορηγήθηκε στην FMC για το εργοστάσιο στο Delfzijl επηρεάζει αρνητικά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

Η Επιτροπή θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι η ολλανδική κυβέρνηση δεν κοινοποίησε έγκαιρα τα εν λόγω μέτρα ώστε να δώσει την ευκαιρία στην Επιτροπή να αποφανθεί σχετικά σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 93 παράγραφος 3 της συνθήκης. Τα εξεταζόμενα μέτρα είναι παράνομα διότι ελήφθησαν από τις ολλανδικές αρχές πριν μπορέσει η Επιτροπή να αποφανθεί σχετικά.

Η προκειμένη περίπτωση θέτει τρία σημαντικά ερωτήματα τα οποία πρέπει να εξετάσει η Επιτροπή:

Α. Πρέπει να διαπιστωθεί εάν η αγορά υπεροξειδίου του υδρογόνου βρισκόταν σε κατάσταση πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας ήδη το 1994, όταν οι ολλανδικές αρχές ενέκριναν την ενίσχυση καθώς και τα επόμενα έτη, όπως ισχυρίζεται ο καταγγέλλων.

Β. Πρέπει να αποφασισθεί πώς θα αντιμετωπισθεί η υπέρβαση της ανώτατης έντασης της ενίσχυσης, που η Επιτροπή ενέκρινε στο πλαίσιο του περιφερειακού καθεστώτος για το Delfzijl (το καθεστώς IPR). Μολονότι οι ολλανδικές αρχές είχαν το δικαίωμα να χορηγήσουν ενίσχυση μέχρι ποσοστού 20 % ακαθάριστα για την επένδυση, το καταβληθέν ποσό υπερέβη το 25 % ακαθάριστα.

Γ. Σε σχέση με το προηγούμενο σημείο, πρέπει να εξετασθεί σε ποιο βαθμό ισχύει το επιχείρημα των ολλανδικών αρχών ότι η FMC πραγματοποίησε σημαντικές επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

Επιπλέον, πρέπει να εξετασθούν οι ισχυρισμοί της αποδέκτριας εταιρείας, σύμφωνα με τους οποίους η απαίτηση για επιστροφή της ενίσχυσης, σε περίπτωση που η Επιτροπή την κρίνει ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, θα ήταν αδικαιολόγητη και όψιμη.

Α. **Η αγορά υπεροξειδίου τον υδρογόνου**

Η Επιτροπή θεωρεί ότι για να εξετάσει την κατάσταση και την εξέλιξη της αγοράς υπεροξειδίου του υδρογόνου πρέπει να λάβει ως σημείο αφετηρίας τη χρονική στιγμή κατά την οποία αποφασίστηκε η υλοποίηση της σχεδιαζόμενης επένδυσης. Όσον αφορά την σκοπιμότητα της εν λόγω απόφασης είναι καθοριστικής σημασίας τα στοιχεία που τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή είχε στη διάθεσή της η εταιρεία.

Για το θέμα αυτό η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι ενδιαφερόμενοι στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας παρείχαν στατιστικά στοιχεία σχετικά με την κατάσταση της αγοράς στο παρελθόν (μέχρι και το 1995 ή το 1996, ανάλογα με την περίπτωση), καθώς και προβλέψεις όσον αφορά το μέλλον. Εξ αυτών προκύπτει ιδίως ότι τα στοιχεία που παρείχαν οι εν λόγω τέσσερις ενδιαφερόμενοι όσον αφορά τη ζήτηση για την περίοδο 1994-1996, παρουσιάζουν έντονες ομοιότητες. Τα στοιχεία αυτά δεν επιτρέπουν να σχηματισθεί μια θετική εικόνα της χρονικής στιγμής κατά την οποία η FMC έλαβε την απόφαση να επενδύσει στον τομέα αυτό.

(1) Συλλογή 1987, σ. 4617.
(2) ΕΕ L 222 της 12. 8. 1997, σ. 26.
(3) Συλλογή 1992, σ. I-4145.

Το ίδιο ισχύει για τους ισχυρισμούς ενός από τους ενδιαφερόμενους, που αποτελεί εξάλλου τη μητρική εταιρεία του καταγγέλλοντα, ότι σύμφωνα με τις προβλέψεις του 1994, που στη συνέχεια επιβεβαιώθηκαν, η παραγωγική ικανότητα θα συνεχίσει να πλεονάζει επί σειρά ετών. Η σχέση μεταξύ των σημερινών δηλώσεων της εν λόγω εταιρείας και αυτών από το 1994 δεν είναι σαφής. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση 1994/1995 του εν λόγω ομίλου, που οι ολλανδικές αρχές κατέθεσαν στην Επιτροπή, ο τομέας του υπεροξειδίου του υδρογόνου παρουσίαζε μια σταθερή ανάπτυξη. Επιπλέον, στην εν λόγω έκθεση αναφέρεται ότι για την παγκόσμια αγορά αναμένεται αύξηση της τάξης του 7-8 % ετησίως.

Και η εν λόγω εταιρεία αποδίδει τη στασιμότητα της αγοράς υπεροξειδίου του υδρογόνου στο γεγονός ότι η διαδικασία αντικατάστασης του χλωρίου από το υπεροξείδιο του υδρογόνου για τη λεύκανση του χαρτιού, έληξε ουσιαστικά στη Δυτική Ευρώπη το 1994. Αντίθετα, η προαναφερθείσα ετήσια έκθεση αναφέρει ότι το υπεροξείδιο του υδρογόνου αναμένεται να υποκαταστήσει σε ευρύ φάσμα τομέων όπως την κλωστοβιομηχανία και στη βιομηχανία χαρτιού, τα προϊόντα χλωρίου που χρησιμοποιούντο παλαιότερα.

Επιπλέον, ένας άλλος ενδιαφερόμενος συμφωνεί με την FMC ότι η πίεση των περιβαλλοντικών οργανώσεων για την αντικατάσταση του χλωρίου από το υπεροξείδιο του υδρογόνου μειώθηκε κατά τα τελευταία έτη, με αποτέλεσμα η ζήτηση να αυξηθεί με βραδύτερους ρυθμούς από αυτούς που ανέμενε η πλειονότητα των παραγωγών στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Να σημειωθεί ότι το 1993 το 42 % της παραγωγής υπεροξειδίου του υδρογόνου χρησιμοποιήθηκε για τη λεύκανση χαρτιού και υφασμάτων [1]. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ενδιαφερομένων το 1993, για την περίοδο 1991-2000 αναμένεται αύξηση της ζήτησης υπεροξειδίου του υδρογόνου για τη λεύκανση χαρτιού και υφασμάτων κατά 8,2 και 2,6 % ετησίως αντίστοιχα.

Όσον αφορά το θέμα της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο χρόνος που μεσολαβεί μεταξύ της απόφασης για την πραγματοποίηση επένδυσης και την έναρξη της πραγματικής παραγωγής του εργοστασίου. Μια επένδυση αποφασίζεται βάσει των προβλέψεων που υπάρχουν κατά τη στιγμή λήψης της απόφασης. Η FMC θεωρεί ότι η περίοδος που μεσολαβεί είναι 18 μήνες. Βάσει των ετήσιων στοχείων που έλαβε από όλους τους ενδιαφερόμενους, η Επιτροπή δεν μπορεί να λάβει υπόψη της παρά μια περίοδο δύο ετών.

Βάσει των πινάκων που καταρτίστηκαν από τα στοιχεία των ολλανδικών αρχών και που υποβλήθηκαν όταν κινήθηκε η διαδικασία, διαπιστώνεται ότι η πραγματική παραγωγική ικανότητα (90 % της θεωρητικής) του έτους «τ» είναι χαμηλότερη από την αναμενόμενη ζήτηση για το ετος τ+2, διαφορά η οποία μπορεί να γεφυρωθεί μόνο με αύξηση του πραγματικού ποσοστού χρησιμοποίησης άνω του ορίου του 90 % ή με επέκταση της παραγωγικής ικανότητας. Εάν η ίδια ανάλυση εφαρμοσθεί στα στατιστικά δεδομένα τα οποία παρείχαν τρίτοι στο πλαίσιο της διαδικασίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα εν λόγω στοιχεία δίνουν μια αντικειμενική εικόνα του παρελθόντος αλλά δεν περιλαμβάνουν καμία πρόβλεψη για το μέλλον, διαπιστώνεται ότι το 1996 η ζήτηση κυμάνθηκε μεταξύ του 90 και 100 % της πραγματικά εγκατεστημένης παραγωγικής ικανότητας.

Τέλος, υπό το φως όλων των στοιχείων που έλαβε, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η FMC δεν ήταν κατά κανένα τρόπο η μόνη επιχείρηση που στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 1990 αποφάσισε να επεκτείνει την παραγωγική ικανότητά της. Διάφοροι ανταγωνιστές κατασκεύασαν νέες παραγωγικές εγκαταστάσεις, συχνά με μεγαλύτερη παραγωγική ικανότητα από αυτή του εργοστασίου στο Delfzijl, παρά την κατάσταση πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας που επικρατούσε στην αγορά την εποχή εκείνη.

Συνολικά, κατά την περίοδο 1994-1996 η παραγωγική ικανότητα αυξήθηκε κατά 245 000 τόνους εκ των οποίων μόνο οι 35 000 τόνοι αφορούσαν την FMC [2].

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, η Επιτροπή θεωρεί ότι, μολονότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι η αγορά υπεροξειδίου του υδρογόνου διέθετε πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα (μια διεξοδικότερη εκτίμηση είναι δυνατή μόνο βάσει στοιχείων πριν από το εν λόγω έτος), η FMC, όταν έλαβε την απόφαση για επέκταση της παραγωγικής της ικανότητας, όπως και πολλοί από τους ανταγωνιστές της, μπορούσε να υπολογίζει σε ετήσια αύξηση της αγοράς κατά 7 % περίπου. Εξάλλου, οι ανταγωνιστές επιβεβαιώνουν ότι η πρόσφατη στασιμότητα της ανάπτυξης ήταν απρόβλεπτη για την πλειονότητα των παραγωγών. Για το λόγο αυτό, η αύξηση της αγοράς ήταν επαρκής για να ωθήσει τις επιχειρήσεις στην πραγματοποίηση νέων επενδύσεων. Εξάλλου, διάφορες άλλες εταιρείες ανήγγειλαν κατά την περίοδο 1993-1995 ανάλογες επενδύσεις (στην πρώην ΛΔΓ και στη Σκανδιναβία).

Υπό αυτές τις συνθήκες η απόφαση της FMC να κατασκευάσει εργοστάσιο στο Delfzijl δεν ήταν ακατανόητη. Ωστόσο, η διαφορά είναι ότι η FMC, σε αντίθεση με διάφορους ανταγωνιστές της, έλαβε για το σκοπό αυτό ενίσχυση. Για το λόγο αυτό, συγκεκριμένοι ενδιαφερόμενοι είναι της άποψης ότι η Επιτροπή πρέπει να θέσει υπό αμφισβήτηση το συνολικό ποσό ενίσχυσης που έλαβε η FMC. Η ενίσχυση που έλαβαν άλλοι παραγωγοί υπεροξειδίου του υδρογόνου την ίδια εποχή περίπου με την FMC, αποτελεί αντικείμενο ξεχωριστής έρευνας της Επιτροπής.

Επιπλέον, οι ολλανδικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι χορηγούν ενίσχυση μόνο όταν ο αιτών ανταποκρίνεται στα κριτήρια που θεσπίζει η ισχύουσα νομοθεσία όσον αφορά τις επιλέξιμες δαπάνες. Η ενίσχυση καταβάλλεται μόνο αφού οι εν λόγω δαπάνες επαληθευτούν από λογιστές. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν προτίθεται να εξετάσει διεξοδικότερα το σημείο αυτό.

[1] Πηγή: Chem Systems· στοιχεία που παρείχαν οι ολλανδικές αρχές.

[2] Πηγή: Chem Systems· στοιχεία που παρείχαν οι ολλανδικές αρχές.

Β. **Η υπέρβαση της επιτρεπόμενης έντασης ενισχύσεων**

Η ενίσχυση προς την FMC χορηγήθηκε με τρεις τρόπους: μέσω άμεσης επιδότησης, μέσω εξαρτημένου δανείου και μέσω της πώλησης οικοπέδου σε τιμή χαμηλότερη της αγοραίας αξίας του.

1. Όσον αφορά την επιδότηση, η Επιτροπή δεν μπορεί να συμφωνήσει με τις ολλανδικές αρχές ότι το επιλέξιμο κόστος είναι χαμηλότερο από τη συνολική επένδυση, αλλά ότι η ένταση της ενίσχυσης θα πρέπει να υπολογισθεί με βάση το συνολικό ποσό της επένδυσης.

   Σύμφωνα με τις ολλανδικές αρχές υπάρχει μια παρανόηση όσον αφορά την ανώτατη ένταση ενίσχυσης του καθεστώτος «Besluit subsidies regionale Investeringsprojecten» το οποίο εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 27 Δεκεμβρίου 1990 (κρατικές ενισχύσεις N 514/90 — Κάτω Χώρες). Το εν λόγω καθεστώς επιτρέπει τη χορήγηση ενίσχυσης με ένταση μέχρι 20 % του επιλέξιμου κόστους ανώτατου ποσού 18 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια. Τούτο ισχύει για τις λεγόμενες κανονικές περιπτώσεις. Για τις λεγόμενες «περιπτώσεις μείζονος σημασίας», οι οποίες υπερβαίνουν το ανώτατο όριο των 18 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών του επιλέξιμου κόστους που έχει θέσει το καθεστώς, ο αρμόδιος υπουργός μπορεί να υπερβεί το επιτρεπόμενο ποσό ενίσχυσης (20 % των 18 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών) [στο άρθρο 5 παράγραφος 2, του καθεστώτος «Subsidieregeling regionale investeringsprojecten 1991» ορίζεται ότι, εάν το κόστος ενός σχεδίου που αναφέρεται στην παράγραφο 1 στοιχείο α) ή β) του εν λόγω άρθρου, υπερβαίνει τα 18 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια και το συγκεκριμένο σχέδιο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας, ο υπουργός μπορεί να εγκρίνει επιδότηση υψηλότερη του ανώτατου ποσού που προκύπτει από την πρώτη παράγραφο]. Οι ολλανδικές αρχές έκριναν ότι ο υπουργός μπορούσε να χορηγήσει υψηλότερη επιδότηση, τόσο ως προς το ποσό όσο και ως προς την ένταση της ενίσχυσης. Εξ αυτών προκύπτει ότι κατά την άποψη των αρμόδιων αρχών η χορήγηση καθαρής επιδότησης 20 % υπέρ της FMC είναι σύμφωνη με το προαναφερθέν καθεστώς.

   Η Επιτροπή δεν συμμερίζεται την άποψη αυτή, διότι το καθεστώς δεν προβλέπει υπέρβαση της έντασης της ενίσχυσης στις λεγόμενες «περιπτώσεις μείζονος σημασίας». Μόνο το ποσό της ενίσχυσης μπορεί να υπερβεί το ανώτατο όριο που έχει τεθεί για τις κανονικές περιπτώσεις. Στην κοινοποίηση του καθεστώτος IPR οι ολλανδικές αρχές δεν αναφέρουν πουθενά ότι προτίθενται να καθορίσουν μια ειδική ένταση ενίσχυσης για τις «περιπτώσεις μείζονος σημασίας». Επιπλέον, στην απόφαση όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις N 514/90 — Κάτω Χώρες ορίζεται ότι η ανώτατη ένταση ενίσχυσης είναι 20 % ακαθάριστα. Η ολλανδική κυβέρνηση δεν αμφισβήτησε ποτέ πριν από την υπόθεση FMC την εν λόγω απόφαση. Κατά συνέπεια, η εν λόγω ένταση πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αφετηρίας. Ωστόσο, η επιδότηση που πράγματι χορηγήθηκε ανέρχεται σε 25 % ακαθάριστα.

2. Όσον αφορά δάνειο του NOM, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της ότι η FMC αποπλήρωσε το σύνολο του δανείου πριν τη λήξη της προθεσμίας του και έχει συνάψει άλλο δάνειο με τράπεζα του εξωτερικού υπό ευνοϊκότερους όρους. Κατά την άποψη τόσο της αποδέκτριας εταιρείας όσο και των ολλανδικών αρχών το δάνειο του NOM δεν αποτελεί ενίσχυση, διότι ο εν λόγω οργανισμός κινήθηκε αποκλειστικά με εμπορικά κίνητρα. Ο NOM μπόρεσε να χορηγήσει το εν λόγω εξαρτημένο δάνειο των 12,5 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών με επιτόκιο 5,92 % χάρη στην εγγύηση 100 % που παρείχε η FMC. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη οτι ο λογαριασμός στον οποίο κατατέθηκε το δάνειο προς την FMC, απέφερε στον NOM χαμηλότερο επιτόκιο από αυτό που ζήτησε από την FMC, δεν υφίσταται πλεονέκτημα χορηγούμενο με κρατικούς πόρους κατά την έννοια της απόφασης του Δικαστηρίου της 17ης Μαρτίου 1993 ([1]), την οποία επικαλείται η αποδέκτρια εταιρεία. Τέλος, το επιτόκιο αναφοράς που χρησιμοποίησε η Επιτροπή το 1994 για τον υπολογισμό της περιφερειακής ενίσχυσης ήταν 6,27 %, δηλαδή κατά 0,35 % υψηλότερο από αυτό που ζητήθηκε από την FMC. Το συγκεκριμένο επιτόκιο αναφοράς περιλαμβάνει ασφάλιστρο κινδύνου, το οποίο για τις Κάτω Χώρες υπολογίζεται σε 0,75 % και αντιστοιχεί στον κίνδυνο που αναλαμβάνει ο μέσος οφειλέτης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η FMC παρείχε εγγύηση για το συνολικό ποσό του δανείου και ότι ο NOM ακόμη και υπό αυτές τις συνθήκες χορήγησε στην FMC ασφάλιστρο κινδύνου 0,40 %, πρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το εξεταζόμενο δάνειο δεν αποτελεί ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

3. Όσον αφορά την πώληση του οικοπέδου, η ολλανδική κυβέρνηση θεωρεί για τους λόγους που αναφέρονται στο μέρος III της παρούσας απόφασης, ότι η εν λόγω πώληση δεν αποτελεί ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1 της συνθήκης. Κατά την άποψή της, το γεγονός ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν παρουσιαζόταν κανένας αγοραστής για το εν λόγω οικόπεδο, αποδεικνύει ότι η τιμή που κατέβαλε η FMC αντιστοιχεί στην αγοραία αξία.

   Όπως δήλωσε η Επιτροπή κατά την έναρξη της διαδικασίας, φρονεί εν γένει ότι η αξία ενός οικοπέδου που πωλείται από δημόσιες αρχές μπορεί να προσδιοριστεί με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια μέσω ανοικτού και άνευ όρων διαγωνισμού υποβολής προσφορών. Πράγματι, σε μια τέτοια διαδικασία οι δυνητικοί αγοραστές είναι σε θέση να υποβάλουν τις προσφορές τους προκειμένου να επιλεγεί η καλύτερη. Η διαδικασία αυτή δείχνει επίσης την προσπάθεια του πωλητή να επιτύχει τους καλύτερους όρους της αγοράς. Βλέπε σχετικά την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση Fresenius AG ([2]).

([1]) Συλλογή 1993, σ. I-887.
([2]) ΕΕ C 21 της 25. 1. 1994, σ. 4.

Σε περίπτωση που οι εν λόγω αρχές δεν προσφύγουν στην ανωτέρω μέθοδο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αγοραία αξία ενός οικοπέδου πρέπει να αποτιμάται από εταιρεία ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων που χρησιμοποιούν ευρέως αποδεκτές μεθόδους, οι οποίες βασίζονται κυρίως στην πώληση συγκρίσιμων οικοπέδων στο πρόσφατο παρελθόν.

Τα κριτήρια αυτά καθόρισε πρόσφατα η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της σχετικά με στοιχεία κρατικής ενίσχυσης στις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων και κτιρίων από τις δημόσιες αρχές [1].

Η Επιτροπή δεν συμμερίζεται τις επιφυλάξεις της εταιρείας όσον αφορά το Adviesbureau το οποίο εκτίμησε την αξία του εν λόγω οικοπέδου το Μάρτιο του 1994. Η έκθεση του εν λόγω οργανισμού, η οποία επισυνάπτεται στην επιστολή των ολλανδικών αρχών της 9ης Ιανουαρίου 1997, είναι αρκετά λεπτομερής και λαμβάνει υπόψη διάφορα στοιχεία για τον υπολογισμό της τελικής αξίας (γεωγραφική θέση, γειτνίαση με πλωτές οδούς και σιδηροδρομικές γραμμές, κατάσταση στην οποία βρίσκεται το οικόπεδο, καθώς και προγενέστερες εκτιμήσεις της αξίας του). Στην έκθεση λαμβάνονται υπόψη μόνο οικονομικές παράμετροι, με εξαίρεση ίσως την παρατήρηση ότι το κράτος αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην οριστικοποίηση της πράξης μεταβίβασης για το δικαίωμα κυριότητας και την εγκατάσταση της επιχείρησης στο οικόπεδο. Ωστόσο, ο εμπειρογνώμονας αποτίμησε την αξία του οικοπέδου σε 10 ολλανδικά φιορίνια ανά τετραγωνικό μέτρο, ενώ η λιμενική διοίκηση το επώλησε στο ένα δέκατο της εν λόγω τιμής.

Δεδομένου ότι ο εμπειρογνώμονας διευκρίνισε ότι το γραφείο του αποτίμησε το οικόπεδο το 1988 και πρόσθεσε ότι κατά τη δεύτερη αποτίμηση το 1994 τα τεμάχια αποτελούσαν όντως την εποχή εκείνη (1993) μέρος ενός οικοπέδου για την απόρριψη λάσπης, το οποίο τώρα έχει επιχωματωθεί και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βιομηχανικό οικόπεδο, η Επιτροπή φρονεί ότι η εμπειρογνώμονας έλαβε υπόψη του όλα τα σχετικά στοιχεία. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, παρά τις αντιρρήσεις της, η εταιρεία αναγνωρίζει ότι η αποτίμηση του εμπειρογνώμονα επιβεβαιώνει την δυνατότητα χρησιμοποίησης του οικοπέδου για βιομηχανικούς σκοπούς.

Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αγοραία τιμή του οικοπέδου για βιομηχανική χρήση όταν αγοράστηκε από την FMC ήταν 10 ολλανδικά φιορίνια ανά τετραγωνικό μέτρο, σύμφωνα με την αποτίμηση του εμπειρογνώμονα, ο οποίος στην έκθεσή του δηλώνει σαφώς ότι το οικόπεδο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αυτό το σκοπό και ότι δεν υφίστανται εμπράγματα δικαιώματα ή άλλες υποχρεώσεις που θα μείωναν ενδεχομένως την αξία του. Κατά συνέπεια, η τιμή αυτή πρέπει να ληφθεί ως βάση για να εξακριβωθεί εάν υφίσταται ενίσχυση.

Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της το γεγονός ότι οι ολλανδικές αρχές προσπάθησαν ανεπιτυχώς κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990 να πωλήσουν το εν λόγω οικόπεδο. Για το λόγο αυτό θεωρεί ότι το προηγούμενο της απόφασης Fresenius [2] ισχύει στην προκειμένη περίπτωση και ότι, δεδομένου ότι δεν εμφανίστηκε κανένας υποψήφιος αγοραστής, η αξία που υπολόγισε ο εμπειρογνώμονας μπορεί να μειωθεί κατά 10 %. Τούτο επιβεβαιώνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με στοιχεία κρατικής ενίσχυσης στις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων και κτιρίων από τις δημόσιες αρχές, η οποία ισχύει από το 1996· η διαφορά είναι ότι η εν λόγω ανακοίνωση επιτρέπει μείωση της αγοραίας τιμής κατά 5 %, εφόσον οι δημόσιες αρχές έχουν προσπαθήσει ανεπιτυχώς να πωλήσουν το οικόπεδο.

Λαμβάνοντας υπόψη την έκταση του οικοπέδου που επωλήθη (10,5 εκτάρια) και την τιμή που η Επιτροπή θεωρεί συμβιβάσιμη με την αγορά, καθώς και δεδομένων των προσπαθειών των ολλανδικών αρχών να πωλήσουν το οικόπεδο (9 ολλανδικά φιορίνια ανά τετραγωνικό μέτρο), η FMC αγόρασε το συγκεκριμένο επίπεδο για το συνολικό ποσό των 945 000 ολλανδικών φιορινιών. Τούτο συνεπάγεται στοιχείο ενίσχυσης 840 000 ολλανδικών φιορινιών. Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, η ενίσχυση που έλαβε η FMC ανέρχεται σε 29,09 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια (28,25 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια + 840 000 ολλανδικά φιορίνια). Δεδομένου ότι οι επιλέξιμες δαπάνες για τη χορήγηση ενίσχυσης στο πλαίσιο του καθεστώτος IPR ανέρχονται σε 113,945 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια (113 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια + διορθωμένη αξία του οικοπέδου), η ένταση της ενίσχυσης ανέρχεται σε 25,52 % ακαθάριστα. Σε αξία αυτό ισοδυναμεί με ποσό ενίσχυσης ύψους 6,3 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών. Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση των Κάτω Χωρών στις κοινοτικές συναλλαγές όσον αφορά το υπεροξείδιο του υδρογόνου, η εν λόγω ενίσχυση έχει αρνητικές συνέπειες για το εμπόριο. Δεδομένου ότι κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης δεν ελήφθη υπόψη το ανώτατο όριο του ισχύοντος περιφερειακού καθεστώτος ενισχύσεων, πρέπει να σημειωθεί ότι η εν λόγω ενίσχυση νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του επενδυτικού κόστους, που υπό κανονικές συνθήκες θα επιβάρυνε την εταιρεία. Κατά συνέπεια, η εν λόγω ενίσχυση εμπίπτει στο άρθρο 92 παράγραφος 1, της συνθήκης χωρίς δυνατότητα εφαρμογής των προβλεπόμενων εξαιρέσεων.

Ένας λόγος για τη χορήγηση της ενίσχυσης ήταν επίσης τα προβλήματα και τα μειονεκτήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή του Delfzijl, καθώς και οι θετικές συνέπειες που αναμένεται να έχει το ενισχυόμενο σχέδιο. Ωστόσο, οι εν λόγω παράμετροι είχαν ήδη ληφθεί υπόψη στο εφαρμοζόμενο περιφερειακό καθεστώς και το επιτρεπόμενο ανώτατο όριο ενίσχυσης, το οποίο καθορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων (ποσοστό ανεργίας, ΑΕΠ ανά κάτοικο, κ.τ.λ.). Μολονότι το επίμαχο ποσό είναι εξαιρετικά χαμηλό, η υπέρβαση της εγκεκριμένης περιφερειακής έντασης αποτελεί πρόβλημα επί της αρχής. Η Επιτροπή δύσκολα μπορεί να εγκρίνει την υπέρβαση του ανώτατου ορίου ενίσχυσης που καθορίζεται στο καθεστώς, χωρίς να αφαιρέσει από το εν λόγω καθεστώς το περιεχόμενό του και να δημιουργήσει ένα επικίνδυνο προηγούμενο, το οποίο θα επικαλούνται συστηματικά οι ενδιαφερόμενοι σε ανάλογες μελλοντικές υποθέσεις.

[1] ΕΕ C 209 της 10. 7. 1997, σ. 3.

[2] ΕΕ C 21 της 25. 1. 1994, σ. 4.

Γ. **Οι επενδύσεις υπέρ του περιβάλλοντος**

Μολονότι η Επιτροπή δεν μπορεί να αποδεχθεί την υπέρβαση της ανώτατης έντασης αποκλειστικά από τις επενδυτικές ενισχύσεις, ανάλογη υπέρβαση θα ήταν επιτρεπτή, εφόσον οι ολλανδικές αρχές χορηγούν διαφορετικές μορφές ενίσχυσης (π.χ. περιφερειακές ενισχύσεις, επενδύσεις και το περιβάλλον) για διάφορα είδη επιλέξιμων δαπανών, των οποίων το σύνολο ενδέχεται να υπερβαίνει την περιφερειακή ανώτατη ένταση. Κατά την έναρξη της διαδικασίας η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι θα εξετάσει αν η FMC μπορεί να λάβει ενίσχυση βάσει του κοινοτικού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος ([1]).

Για να δικαιολογήσουν την υπέρβαση του εν λόγω περιφερειακού οι ολλανδικές αρχές δήλωσαν ότι μεγάλο μέρος των επενδύσεων έχει χαρακτήρα περιβαλλοντικού μέτρου (63 από τα 115 εκατομμύρια ολλανδικά φιορίνια).

Το εν λόγω πλαίσιο αναφέρει σχετικά στο σημείο 3.2.Β: «ενισχύσεις για επενδύσεις που επιτρέπουν σαφώς υψηλότερα επίπεδα προστασίας του περιβάλλοντος από εκείνα των υποχρεωτικών προτύπων θα εγκρίνονται μέχρι το 30 %, ακαθάριστα, των επιλέξιμων δαπανών. Το επίπεδο των ενισχύσεων που χορηγούνται αυτή τη στιγμή για την υπέρβαση των περιβαλλοντικών προτύπων πρέπει να αντιστοιχεί στην επιτευχθείσα βελτίωση του περιβάλλοντος και στην απαραίτητη επένδυση για την επίτευξη αυτής της βελτίωσης (...). Εάν υπάρχουν κοινοτικά και εθνικά υποχρεωτικά πρότυπα για το ίδιο είδος οχλήσεως ή ρύπανσης, θα εφαρμόζεται το αυστηρότερο από τα δύο για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης».

Στην προκειμένη περίπτωση είναι σαφές ότι η περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένη η FMC προστατεύεται τόσο από ευρωπαϊκές οδηγίες όσο και από την εθνική νομοθεσία. Η ολλανδική κυβέρνηση επιβεβαιώνει εξάλλου ότι η FMC χρειάστηκε να ζητήσει σειρά αδειών από διάφορες αρχές προκειμένου να κατασκευάσει το συγκεκριμένο εργοστάσιο στο Delfzijl. Από το γεγονός αυτό συνάγεται ότι στη συγκεκριμένη περιοχή ισχύουν υποχρεωτικά περιβαλλοντικά πρότυπα, τα οποία σε συνδυασμό με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της περιοχής είναι εξαιρετικά αυστηρά.

Για να αποδείξουν ότι η FMC κατέβαλε ιδιαίτερα έντονες προσπάθειες στον τομέα του περιβάλλοντος, οι ολλανδικές αρχές διαβίβασαν πρόσφατα μια έκθεση στην Επιτροπή, στην οποία εξηγείται ποιο τμήμα των επενδύσεων μπορεί να θεωρηθεί ως «υπέρ το δέον» σε σχέση με ό,τι ισχύει στα άλλα κράτη μέλη. Για να εκτιμηθεί ο «υπέρ το δέον» χαρακτήρας των προσπαθειών στο Delfzijl, χρησιμοποιήθηκε ως μέτρο σύγκρισης ένα εργοστάσιο της FMC στην Ισπανία. Από την εν λόγω σύγκριση προέκυψε ποσό επενδύσεων που κυμαίνεται μεταξύ των 12 και 21 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών. Επιπλέον, οι ολλανδικές αρχές ανέφεραν ότι ορισμένες από τις εν λόγω επενδύσεις είναι «υπέρ το δέον για τα τοπικά δεδομένα» (μεταξύ των 1,4 και 2,65 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών), το οποίο σημαίνει ότι η επιχείρηση έπρεπε να πραγματοποιήσει τις εν λόγω επενδύσεις για να προσαρμοστεί στις τοπικές συνθήκες (προστατευόμενη και ευπαθής περιοχή).

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ολλανδικές αρχές δεν είναι σε θέση να καθορίσουν το ακριβές ποσό των εν λόγω «πρόσθετων» επενδύσεων της FMC. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή έχει επιφυλάξεις όσον αφορά τη βάση που πρέπει να χρησιμοποιήσει προκειμένου να εκτιμήσει το συμβιβάσιμο των εν λόγω ενισχύσεων με τη συνθήκη. Επιπλέον, μεγάλο μέρος των σχετικών ποσών αφορούν μέτρα ασφάλειας και μέτρα για την πρόληψη των ατυχημάτων, για τα οποία η Επιτροπή σε πρόσφατη περίπτωση κρατικών ενισχύσεων [C 6/96-Hoffmann La Roche/Αυστρία ([2])] έκρινε ότι είναι προς το συμφέρον της ίδιας της επιχείρησης (αντικειμενική ευθύνη της επιχείρησης σε περίπτωση δυσλειτουργιών) και γι' αυτό το λόγο δεν μπορούν να ενισχυθούν.

Οι ολλανδικές αρχές δεν απέδειξαν κατά κανένα τρόπο ότι η FMC υπερέβη τις προδιαγραφές της ολλανδικής νομοθεσίας περί περιβάλλοντος, ούτε αν η εν λόγω υπέρβαση είναι σημαντική· επιπλέον, δεν έχει αποδειχθεί ότι η ενίσχυση είναι ανάλογη, αφενός, με την επένδυση και, αφετέρου, με την υπέρβαση των προτύπων. Επίσης πρέπει να προστεθεί ότι η ενίσχυση 30 % των επιλέξιμων δαπανών που προβλέπει το πλαίσιο, μπορεί να εγκριθεί μόνο από την Επιτροπή σε περιπτώσεις που η προσαρμογή υπερβαίνει κατά πολύ τα υποχρεωτικά περιβαλλοντικά πρότυπα.

Δεδομένου ότι το εν λόγω πλαίσιο δεν επιτρέπει την έγκριση ενισχύσεων για επενδύσεις οι οποίες υπερβαίνουν τα ισχύοντα πρότυπα άλλων κρατών μελών ούτε την έγκριση ενισχύσεων που υπερβαίνουν τα υποχρεωτικά πρότυπα που ισχύουν στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, η Επιτροπή κρίνει ότι οι επενδύσεις της FMC στον εν λόγω τομέα υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος δεν πληρούν τους όρους για τη χορήγηση ενίσχυσης βάσει του προαναφερθέντος πλαισίου. Κατά συνέπεια, τα εν λόγω περιβαλλοντικά επιχειρήματα δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την υπέρβαση του ισχύοντος περιφερειακού ορίου.

VII

Κατά συνέπεια, το ποσό της ενίσχυσης ύψους 6,3 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών, που χορηγήθηκε καθ' υπέρβαση του περιφερειακού ανώτατου ορίου ενίσχυσης βάσει του καθεστώτος IPR, πρέπει να θεωρηθεί παράνομο και ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά.

([1]) ΕΕ C 72 της 10. 3. 1994, σ. 3.

([2]) ΕΕ L 103 της 3. 4. 1998, σ. 28.

Σε περίπτωση που μια ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, η Επιτροπή καλείται, σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 2 της συνθήκης, να ζητήσει από το εμπλεκόμενο κράτος μέλος να επιβάλει στη δικαιούχο εταιρεία την επιστροφή της ενίσχυση που χορηγήθηκε παρανόμως, όπως έχει επιβεβαιώσει το Δικαστήριο τις αποφάσεις του της 12ης Ιουλίου 1993 στην υπόθεση 70/72 ([1]), της 14ης Φεβρουαρίου 1987 στην υπόθεση 310/85 και της 20ής Σεπτεμβρίου 1990 στην υπόθεση C 5/89 ([2]).

Από την άποψη αυτή, οι δικηγόροι της FMC υποστήριξαν ότι εάν η Επιτροπή κρίνει την ενίσχυση ασυμβίβαστη και απαιτήσει την επιστροφή της, η εν λόγω απαίτηση δεν θα είναι μόνο αδικαιολόγητη μόνο σε σχέση με την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αλλά και όψιμη.

Στην απόφασή του στην υπόθεση C 5/89 το Δικαστήριο δήλωσε: «Εντούτοις, λαμβανομένου του επιτακτικού χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων που πραγματοποιεί η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 93 της συνθήκης, δεν δικαιολογείται, κατ' αρχήν, η εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων που έλαβαν ενίσχυση ως προς τη νομιμότητα της ενισχύσεως, παρά μόνο αν η ενίσχυση χορηγήθηκε με τήρηση της διαδικασίας που προβλέπει το εν λόγω άρθρο. Πράγματι, ένας επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή.

Πρέπει σχετικά να υπενθυμισθεί ότι η Επιτροπή, με ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, ενημέρωσε τους δυνάμει δικαιούχους των κρατικών ενισχύσεων για τον προσωρινό χαρακτήρα των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν παράνομα, με την έννοια ότι είναι δυνατόν να υποχρεωθούν να επιστρέψουν τις ενισχύσεις (ΕΕ C 318 της 24. 11. 1983, σ. 3).

Δεν μπορεί βέβαια να αποκλεισθεί η δυνατότητα του δικαιούχου της παράνομης ενίσχυσης να επικαλεστεί τις εξαιρετικές περιστάσεις που στήριξαν δικαιολογημένα την εμπιστοσύνη του στο νόμιμο χαρακτήρα της ενισχύσεως αυτής, και κατά συνέπεια, να αντιταχθεί στην αναζήτησή της. Στην περίπτωση αυτή εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, στο οποίο έχει ίσως αχθεί η υπόθεση, να εκτιμήσει τις εν λόξω περιστάσεις, αφού υποβάλει, ενδεχομένως, στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία.

Αντίθετα, ένα κράτος μέλος, οι αρχές του οποίου χορήγησαν ενίσχυση κατά παράβαση των κανόνων διαδικασίας που προβλέπονται στο άρθρο 93, δεν μπορεί να επικαλεσθεί τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των δικαιούχων για να αποφύγει την υποχρέωση να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση αποφάσεως της Επιτροπής που το διατάσσει να αναζητήσει την ενίσχυση. Αν γινόταν δεκτή η δυνατότητα αυτή, αυτό θα στερούσε, στην πραγματικότητα, κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα από τις διατάξεις των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης, στο μέτρο που οι εθνικές αρχές θα μπορούσαν έτσι να στηριχθούν στη δική τους παράνομη συμπεριφορά για να εμποδίσουν την αποτελεσματικότητα των αποφάσεων που εξέδωσε η Επιτροπή βάσει αυτών των διατάξεων της συνθήκης».

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, πρέπει να σημειωθεί ότι από τις παρατηρήσεις της FMC, προκύπτει ότι η εν λόγω εταιρεία βασίζει την υποτιθέμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της στο συμβιβάσιμο της χορηγηθείσας ενίσχυσης με την κοινή αγορά και δηλώνει ότι ήταν ιδιαίτερα επιμελής όσον αφορά την ενημέρωσή της σχετικά με τα ισχύοντα καθεστώτα ενίσχυσης και την έγκρισή τους από την Επιτροπή. Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης με υπηρεσίες της Επιτροπής, η FMC ανέπτυξε το εν λόγω επιχείρημα και δήλωσε ότι έλαβε εγγυήσεις από τις ολλανδικές αρχές, ότι η εν λόγω ενίσχυση είχε εγκριθεί από την Επιτροπή. Σε κανένα στάδιο της παρούσας διαδικασίας δεν αναφέρονται λεπτομερώς ούτε αποδεικνύονται τα διαβήματα της FMC στις ολλανδικές αρχές.

Επιπλέον, η FMC παραπέμπει σε ένα σημείο της εικοστής έκθεσης επί της πολιτικής ανταγωνισμού του 1991 (σημείο 330), όπου αναφέρεται σαφώς ότι για το περιφερειακό καθεστώς ενισχύσεων για τις Κάτω Χώρες η Επιτροπή δεν αντιτάσσεται στις επενδυτικές ενισχύσεις για επενδύσεις με ποσοστό 20 % ακαθάριστα. Στην εν λόγω έκθεση δεν αναφέρονται οι «περιπτώσεις μείζονος σημασίας», δεδομένου ότι το καθεστώς δεν προβλέπει ειδική ένταση ενίσχυσης για τις εν λόγω περιπτώσεις.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η FMC δεν έχει ουδόλως αποδείξει ότι η υποτιθέμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της σχετίζεται με κάποια ενέργεια της Επιτροπής. Από την άποψη αυτή μπορεί να σημειωθεί ότι η FMC, όταν έλαβε την εξεταζόμενη ενίσχυση, δεν ζήτησε, ούτε ισχυρίζεται ότι ζήτησε, από την Επιτροπή αντίγραφο της απόφασης της 12ης Δεκεμβρίου 1990 όσον αφορά το εν λόγω καθεστώς ενίσχυσης. Μόνο μετά τη χορήγηση της εν λόγω ενίσχυσης, ουσιαστικά μετά την απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93 παράγραφος 2, υποβλήθηκε για πρώτη φορά ανάλογο αίτημα προς την Επιτροπή.

Όσον αφορά την προαναφερθείσα απόφαση για την έναρξη της διαδικασίας, είναι σαφές ότι μια απόφαση αυτού του είδους κατά κανένα τρόπο δεν μπορεί να στηρίξει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο συμβιβάσιμο της εξεταζόμενης ενίσχυσης.

Όσον αφορά τον όψιμο χαρακτήρα της τελικής απόφασης της Επιτροπής, αρκεί να υπενθυμισθεί, αφενός, το χρονοδιάγραμμα των ενεργειών της Επιτροπής ως αποτέλεσμα της προαναφερθείσας καταγγελίας (όπως επαναλαμβάνεται στην απόφαση για έναρξη της διαδικασίας), και, αφετέρου, να σημειωθεί ότι η Επιτροπή οφείλει να λαμβάνει ως βάση της εκτίμησής της, μεταξύ άλλων, την κατάσταση της αγοράς υπεροξειδίου του υδρογόνου και ότι για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητο στο πλαίσιο της διαδικασίας να ζητά

([1]) Συλλογή 1973, σ. 813.
([2]) Συλλογή 1987, σ. 901, αντίστοιχα Συλλογή 1990, σ. I-3437.

στοιχεία από τρίτους. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι τα πλέον πρόσφατα στοιχεία σχετικά με το εάν οι επενδνσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ήταν «υπέρ το δέον» και «υπέρ το δέον για τα τοπικά δεδομένα» διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή μόλις στις 4 Νοεμβρίου 1997. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή μπόρεσε να λάβει απόφαση μόνο αφού είχε συγκεντρώσει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, προκειμένου να γίνει σεβαστό stricto sensu το δικαίωμα υπεράσπισης του εμπλεκόμενου κράτους μέλους στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας.

Οι δικηγόροι της FMC επικαλούνται τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή για να μη ζητήσει επιστροφή της ενίσχυσης C 51/94 — Γαλλία (ενίσχυση για την παραγωγή βιοκαυσίμων) [1] και ζητούν από την Επιτροπή να λάβει υπόψη το εν λόγω προηγούμενο στην προκειμένη περίπτωση:

— το υπεροξείδιο του υδρογόνου, όπως και τα βιοκαύσιμα, συμβάλλει στη μείωση της ρύπανσης και κοστίζει ακριβότερα από το προϊόν που αντικαθιστά,
— η ενίσχυση για επενδύσεις δεν υπεραντισταθμίζει το κόστος παραγωγής,
— δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι η ενίσχυση θα οδηγήσει σε αύξηση των πωλήσεων και των κερδών, δεδομένου ότι το εργοστάσιο της FMC συνεχίζει να παρουσιάζει ζημία,
— η επιστροφή της ενίσχυσης θα συνεπαγόταν αποκατάσταση των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση.

Κατ' αρχήν πρέπει να σημειωθεί ότι η πολιτική της Κοινότητας δεν αποσκοπεί στην προώθηση της παραγωγής υπεροξειδίου του υδρογόνου, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των βιοκαυσίμων. Επιπλέον, η ενίσχυση των βιοκαυσίμων έχει ως στόχο την μερική αποζημίωση για το υψηλότερο κόστος παραγωγής των βιοκαυσίμων σε σχέση με τα ορυκτά καύσιμα. Στην περίπτωση της FMC δεν μπορεί να εγκριθεί μια ενίσχυση στην παραγωγή ή στην εκμετάλλευση.

Δεδομένου ότι η ενίσχυση είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των επενδυτικών δαπανών της FMC, η εν λόγω εταιρεία μπορεί λογικά να εξασφαλίσει κεφάλαιο με ευνοϊκότερους όρους απ' ό,τι οι ανταγωνιστές της οι οποίοι δεν έλαβαν καμία ενίσχυση. Το πλεονέκτημα αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να λάβει τη μορφή χαμηλότερου χρηματοδοτικού κόστους, δεδομένου ότι η εταιρεία εάν δεν είχε λάβει ενίσχυση για το συγκεκριμένο ποσό δεν θα μπορούσε εύκολα να προσφύγει στην κεφαλαιουχική αγορά. Επίσης, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο, η εν λόγω μείωση του χρηματοδοτικού κόστους να έχει συνέπειες στα αποτελέσματα της FMC, με τη μορφή υψηλότερων κερδών ή μικρότερης ζημίας σε σχέση με το παρελθόν. Οι ολλανδικές αρχές δεν απέδειξαν το αντίθετο.

Τέλος, η ανάκτηση της ενίσχυσης επιτρέπει, κατά την άποψη της Επιτροπής, να επαναφερθεί το χρηματοδοτικό κόστος στο επίπεδο που θα έπρεπε να είχε επωμισθεί η εταιρεία εάν δεν ελάμβανε τις ασυμβίβαστες ενισχύσεις, μέσω των οποίων απέκτησε τεχνητό πλεονέκτημα. Κατά συνέπεια, μέσω της επιστροφής της ενίσχυσης μπορεί να αποκατασταθεί η παλαιά τάξη πραγμάτων.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή κρίνει ότι τα επιχειρήματα της FMC δεν συνιστούν λόγο ώστε η Επιτροπή να μην ζητήσει την επιστροφή της ασυμβίβαστης ενίσχυσης,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η ενίσχυση που οι Κάτω Χώρες χορήγησαν στην επιχείρηση FMC Industrial Chemicals (Netherlands) BV ύψους 6,3 εκατομμυρίων ολλανδικών φιορινιών, που συνιστά υπέρβαση του ανώτατου ορίου του εγκεκριμένου από την Επιτροπή περιφερειακού καθεστώτος «Besluit subsidies regionale Investeringsprojecten» (IPR), είναι παράνομη δεδομένου ότι η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε πριν αποφανθεί σχετικά η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ.

Επιπλέον, η εν λόγω ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 61 παράγραφος 1 της συμφωνίας ΕΟΧ και δεν υπάγεται σε καμία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 92, παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 61 παράγραφοι 2 και 3 της συμφωνίας ΕΟΧ.

Άρθρο 2

Οι Κάτω Χώρες λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την αναζήτηση της ενίσχυσης που χορηγήθηκε παράνομα κατά την έννοια του άρθρου 1. Η ενίσχυση επιστρέφεται σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις διατάξεις της ολλανδικής νομοθεσίας, αφού προστεθεί τόκος για το διάστημα που μεσολάβησε από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης μέχρι την ημερομηνία πραγματικής επιστροφής της, με επιτόκιο το επιτόκιο αναφοράς που ισχύει στην Ολλανδία κατά την ημερομηνία επιστροφής, για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδυνάμου επιδότησης των περιφερειακών ενισχύσεων.

Άρθρο 3

Οι Κάτω Χώρες ενημερώνουν την Επιτροπή, εντός δύο μηνών από την γνωστοποίηση της παρούσας απόφασης, για τα μέτρα που έλαβαν προκειμένου να συμμορφωθούν με την παρούσα απόφαση.

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών.

Βρυξέλλες, 21 Ιανουαρίου 1998.

Για την Επιτροπή
Karel VAN MIERT
Μέλος της Επιτροπής

[1] ΕΕ L 222 της 12. 8. 1997, σ. 26.